

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЦИФРОВІЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

ОЛЕГ, МАСЮК¹

Анотація

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності переосмислення використання інформаційно-комунікаційних технологій після початку російсько-української війни як цілісного інструменту боротьби та захисту інформаційного суспільства у цифрову добу. Метою нашої статті є побудова мисленнєвої моделі впливу інформаційно-комунікаційних технологій на цифровізацію суспільства в умовах російсько-української війни. Особливу увагу приділено впливу ІКТ на державне управління, економіку, освіту, соціальну комунікацію та інформаційну безпеку. Розкрито, як цифрові інструменти сприяли адаптації суспільства до кризових умов, а також окреслено виклики, пов'язані з військовими діями та кібератаками. Методологія дослідження. Використання синергетичного та комунікативного підходів обумовлено поглядом на інформаційно-комунікаційні технології як сукупність взаємопов'язаних систем, які обмінюються інформацією, базами та смислами. При цьому, на сьогодні вже соціальна складова визначає параметри технічної частини даних технологій. Матеріал статті містить опис соціальних викликів Web 3.0. Особливо увага зосереджується на цифровій інклюзії та цифровому суспільному просторі. В статті аналізується зв'язок та взаємний вплив комунікативних концептів «дія» та «мовлення», а також їх вплив на теперішнє суспільне життя в Україні. Особливо увага приділена аналізу цифрової цензури та цифрової диктатури. Їх доречності та небезпечності в умовах війни, а також після її завершення. Регулювання монополій на інформацію та підтримка багатоголосся допомагає досягти цифрової демократії в нашій країні. Висновки. Телекомунікаційні засоби передачі інформації поступово втрачають свою популярність із-за монопольного інформування населення. Проте, вони намагаються втримати увагу глядачів за рахунок залучення цифрових та соціальних технологій. В умовах війни мережево-цифрова складова інформаційно-комунікаційних технологій поступово виходить на перший план. Це пов'язано із персональним наданням інформації, а також можливістю зворотного впливу на контент та автора. Разом із цим, питання гармонізації суспільно-державних відносин у цифрову добу у нашій країні залишається відкритим.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, цифровізація суспільства, інформація, інформатизація, цифровий інформаційний простір, цифрове суспільство, мережеве суспільство, соціальні загрози/ризики, інформаційний контроль, цифровий вектор, цифрові платформи, телеграм-канал, мовлення, російсько-українська війна

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інформаційно-комунікаційні технології докорінно змінили життя українців ще до початку війни, але після повномасштабного вторгнення агресора в Україну, вони стали тим джерелом отримання інформації, яке не дало багатьом втратити розум. Сьогодні вже складно уявити собі життя середньостатистичного мешканця країни без моніторингових та новинних каналів, з якими наші громадяни звиряють своє життя. Водночас, надмірне споживання інформації робить людей більш емоційно вразливими та розгубленими, чим може скористатись ворог. Роздуми про чистоту інформаційного

простору та його насиченість ворожими інформаційно-психологічними спецопераціями з легкої руки телемарафону теж стали українськими буднями.

Тема впливу інформаційно-комунікаційних технологій на цифровізацію суспільства в умовах російсько-української війни є багатомірною і заслуговує на детальний аналіз з кількох перспектив. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) як основа цифровізації включають всі види технологій, що забезпечують збір, передачу, обробку та зберігання інформації. В умовах війни ці технології стали критично важливими з метою використання месенджерів (Telegram, Signal), платформ для відеоконференцій (Zoom, Microsoft Teams) та соціальних мереж для координації, організації волонтерських ініціатив, розповсюдження новин. Електронні платформи, такі як «Дія» в Україні, демонструють, як держава

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: olegpm16@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3853-5863>

використовує ІКТ для забезпечення послуг, навіть у воєнний час. Актуальними стали технології для захисту даних, кібербезпеки, а також протидії дезінформації та кібератакам.

Цифровізація суспільства в умовах війни є глибоким процесом інтеграції цифрових технологій у всі сфери життя. Україна впровадила цифрові документи, систему подання заявок на виплати постраждалим та мобільні сервіси для волонтерів. Платформи для краудфандингу (наприклад, United24), збору ресурсів, координації гуманітарної допомоги. Російсько-українська війна прискорила цифровізацію через виклики, які стали катализатором змін:

Використання ІКТ як зброї, так як Україна, з одного боку, зіткнулась із російськими кібератаками, з іншого – вдало організувала кіберзахист (завдяки ІТ-армії, спеціалізованим програмам для виявлення загроз). Суспільство навчилося використовувати цифрові платформи для організації допомоги без прямої участі держави. Соціальні мережі стали полем битви за правду, де технології допомагають аналізувати та блокувати фейки. ІКТ допомагають залучати громадян до боротьби за незалежність через мобільні застосунки, соціальні мережі та цифрові кампанії. Цифрові платформи надають ресурси для онлайн-консультацій, підтримки переселенців і постраждалих. Війна продемонструвала, як важливі цифрові технології у сучасному світі. Україна стала прикладом ефективного використання ІКТ в умовах кризових ситуацій, показавши інноваційний підхід у воєнний час. Інформаційно-комунікаційні технології значно вплинули на цифровізацію суспільства в умовах війни. Вони не лише забезпечили адаптацію до нових умов, а й стали ключовим інструментом для спротиву, управління кризою та планування майбутнього відновлення. Ця тема вказує на необхідність подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення цифрових стратегій для управління кризами.

Відтак, маємо потребу у переосмисленні використання інформаційно-комунікаційних технологій як на особистому, так і на суспільно-державному рівні. Окремо тут заслуговують на увагу багатовекторні державні ініціативи щодо цифровізації мирного та військового життя українців.

Все це є цифровим соціальним експериментом у реальному часі в умовах війни, який з коліс формує новий світогляд громадян України, що потребує осмислення та узагальнення. Отже, дослідження впливу інформаційно-комунікаційних

технологій на цифровізацію суспільства в умовах російсько-української війни є актуальною темою для даних філософських пошуків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Розгортання інформаційного суспільства в Україні та збільшення уваги до комунікацій вплинуло на активізацію досліджень у цій сфері. Ще більш актуальним стало це питання після початку повномасштабної російсько-української війни, коли багато цифрових послуг стали необхідні людині та суспільству, тому що фізичні аналоги не були доступні. Проте, вплив цих послуг на суспільство не був однозначним.

Філософський аспект глобального та міжнародного виміру людської комунікації підіймають (Єрмоленко, 1999), (Пода, 2013). Великий об'єм досліджень за сформульованою темою присвячені ролі та місцю інформаційно-комунікаційних технологій у економічному житті суспільства (Олешко, Гороховець, 2019), (Самодай та інші, 2024). Важливою складовою досліджень також є психолого-педагогічна, емоційна та безпекова складові використання інформаційно-комунікаційних технологій в умовах війни та після неї (Давиденко, 2023), (Малеєв, Безпальченко, 2020), (Мамон та інші, 2024), (Самодай та інші, 2024), (Храбан, 2023).

Метою нашої статті є побудова мисленнєвої моделі впливу інформаційно-комунікаційних технологій на цифровізацію суспільства в умовах російсько-української війни.

Завдання дослідження:

- уточнення поняття «інформаційно-комунікаційні технології» з акцентом на цифровізацію суспільства;
- виокремити складові інформаційно-комунікаційних технологій, а також їх вплив на наявні та перспективні соціальні процеси;
- прослідкувати цифровий вектор розвитку соціального простору в умовах російсько-української війни.

Методологія дослідження. За своєю природою інформаційно-комунікаційні технології представляють складну систему обміну інформацією, яка після виходу на рівень цифрових соціальних медіа перейшла до самоорганізації та саморегуляції. Тобто, для висвітлення теми дослідження доречно спиратись на синергетичний підхід, в рамках якого можна визначити специфіку саморегуляції інформаційних систем.

Крім того, детальний аналіз становлення нової цифрової етики комунікацій в умовах війни, пошук балансів раціонального та емоційного подання інформації має спиратись передусім на здобутки комунікаційної філософії, в рамках якої запропоновано універсальні моделі організації та впорядкування соціальних контактів.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття «інформаційно-комунікаційні технології» є відображенням складного соціального інструмента, який з'явився в процесі розвитку інформаційного суспільства. Проте, його багатшаровість не дає змогу сконцентрувати погляд на його ознаках.

Аналізуючи інтернаціональну взаємодію, Т. Пода підкреслює соціальний аспект впливу інформаційно-комунікаційних технологій на життя людини: «Незаперечним є вплив інформаційних технологій на появу нових суб'єктів (віртуальні соціальні спільноти, віртуальні коаліції) та зміну ролі й ваги традиційних та умовно традиційних суб'єктів міжнародних відносин» (Пода, 2013, с. 59). Тобто, вплив даних технологій сприяє створенню нових соціальних спільнот цифрового характеру на рівні загальнолюдських відносин. Описані постмодерністами симулякри набувають своєї практичної форми. Піком подібної активності є створення штучного інтелекту як автора віртуальної соціальної спільноти.

З іншого боку, інформаційно-комунікаційні технології – це і нова матеріальна структура суспільства, нові засоби виробництва матеріальних благ. Т. Пода описує вплив фізичної складової комунікацій на соціальну взаємодію: «Масова комунікація як виробництво інформації за допомогою найновітніших технічних засобів є феноменом ХХ століття» (Пода, 2013, с. 59). Дана інфраструктура активно розвивалась разом із науково-технічним прогресом: телеграф, телефон, телебачення, інтернет. Все це робило світ більш відкритим, здійснюючи незворотні перетворення соціальних процесів.

Отже, інформаційно-комунікаційні технології – це інтеграційні та багатшарові засоби взаємодії у інформаційному суспільстві, які включають фізичну складову соціальної комунікації, а також моделі взаємодії «людина – суспільство», що прогресують від віртуальних соціальних просторів до їх авторів – штучного інтелекту. При цьому, фізична та соціальна складові цих технологій чинять взаємний вплив один на одну.

Для розкриття теми дослідження нам спочатку потрібно звернутись до фізичної складової даного інструменту суспільної взаємодії. У найбільш загальному вигляді її можна поділити на дві частини (телекомунікаційні мережі, цифрові комп'ютерні мережі), які з часом об'єднались в одну, але мають зазвичай різних суб'єктів та об'єктів впливу, які різняться за віком та формою власності. Особливе значення ця система має в умовах війни, що пов'язано з можливістю країни презентувати свій погляд на світ у інформаційному просторі.

Сунь-цзи стверджував, що кращий спосіб виграти війну, це перемогти супротивника до її початку. Сьогодні за це відповідають інформаційні війни, які часто ведуться паралельно з реальними війнами у фізичному просторі. О. Янковський так описує дії країни-агресора: «Підконтрольні Росії медіа з кінця 2022 року почали анонсувати появу нового оператора супутникового телебачення під назвою «Русский мир». Зазначалося, що цей оператор створений спеціально для мовлення на окуповані регіони України: зокрема, на Луганську, Донецьку, Запорізьку і Херсонську області, а також на територію Автономної Республіки Крим і Севастополя» (Янковський, 2023). З легкої руки журналіста цей процес було названо створення цифрового гетто, хоча переважно це інформаційно-комунікаційна резервація в рамках інформаційної війни.

Подібна постановка під контроль інформаційно-комунікаційних технологій редує сприйняття підконтрольною соціальною групою навколишнього світу до стану інфантильної довіри, особливо якщо подача інформації носить яскраву емоційну окраску. Зазначена інформаційна підготовка у російсько-українській війні поєднується із фізичним винищенням, а також натравленням етнічних українців один на одного. Для протидії цьому впливу преставники територіальних військових адміністрацій повинні не тільки розбиратись у інформаційно-цифровому соціальному просторі, але вміти працювати в ньому.

Нематеріальна складова інформаційно-комунікаційних технологій утворює новий життєвий світ, який також потребує уваги в умовах війни. Посилаючись на Е. Гуссерля, А. Єрмоленко визначає життєвий світ: «...як безпосередньо актуально існуючу сферу первинних засад знання як дійсних форм досвідного споглядання, «серед яких ми самі живемо відповідно до тілесного способу існування особистості». Цей глибинний

шар нетематизованого знання, яке актуалізується імпліцитно і дорефлексивно, має модус безпосередньої достовірності інтуїтивного знання, що бере початок у чуттєвому пізнанні, центром якого постає людське тіло» (Єрмоленко, 1999, с. 41). Прикладом такого інтуїтивного знання можна назвати необхідність сучасників бути у віртуальному світі соціальних мереж, щоб легітимізувати своє життя у реальному світі та презентувати себе та свої ідеї.

Одним із важливих моментів тут є доступність інформаційних ресурсів. Г. Давиденко дає таке визначення: «Цифрова доступність – ключовий етап на шляху до цифрової інклюзії як сучасної концепції суспільства, яка стосується здатності його окремих осіб і груп отримувати доступ до цифрових технологій і ефективно використовувати їх не залежно від їхньої чутливості» (Давиденко 2023, с. 80). Після початку повномасштабної російсько-української війни можна казати про новий формат соціального діалогу поколінь, який має інформаційно-комунікаційний характер.

З одного боку, молоді люди забезпечили або компенсували доступ дорослим родичам до використання інформаційних каналів у месенджерах, які дають суб'єктивно-оперативну інформацію про положення справ у країні та в регіоні. З іншого боку, старше покоління навчило свою молодь зваженому відношенню до цифрових ініціатив, які часто мають експериментальний і необґрунтований характер.

Звернемо увагу на те, як змінився обіг інформації в соціальному просторі. Цифрова соціальна спільнота, окрім ринково орієнтованої платформи, має стійкий психоемоційний фундамент. Т. Храбан описує емоційний стан мережових соціальних груп після початку повномасштабної війни в Україні: «...соціальні групи (колективи) виходять за рамки індивідуального пізнання та поведінки, створюють символічні та нормативні порядки смислотворення, що є важливим чинником емоційного зближення в плані узгодження когніцій, соціальної ідентичності, колективних намірів та експресивної поведінки, та які маніфестуються й обговорюються, наприклад, через соціальні інституції» (Храбан, 2023, с. 167). Аналізуючи соціальній мережі, Т. Храбан описує скоріше спроби формотворення та об'єднання смислів у житті українців через роботу «лідерів думок» з текстами в цифровому інформаційному просторі. Подібне узгодження колективних намі-

рів в умовах війни впливає на потенціал соціальної спільноти через її згуртованість.

Проте, на даний час зазначені технології орієнтовані переважно на балансування психоемоційного стану суспільства. Якщо подивитись у коментарі будь-якої публічної дискусії в інтернеті, то можна побачити каналізування емоційного негативу, спроби повернутись до атеїстичних практик, а також заклики до колективних захисних молитов від представників нетрадиційних релігійних конфесій.

Тобто, тут можемо побачити формальний та неформальний вплив цифрових інформаційно-комунікаційних технологій на суспільство в умовах війни, який орієнтовано на подолання проблеми через спробу за допомогою лінгвістичних форм сформулювати новий смисли для суспільства, а також модернізувати та оптимізувати його на основі роботи з емоціями та почуттями людини.

Попередньо в рамках комунікативної філософії було осмислено два напрямки людської взаємодії – дія та мова. А. Єрмоленко зауважує з цього приводу: «Розмаїті взаємозв'язки між дією та мовою, дією та мовленням можна показати наочніше, якщо звернутися до якомога ясніших та простіших прикладів. «Дію» я пояснюю на прикладах повсякденної чи ремісничої діяльності, такої, як біг, передавання з рук у руки, праця молотком чи пилкою; «мовлення» – мовленнєвими актами, такими, як накази, зізнання, констатації» (Єрмоленко 1999, с. 288). Інформаційно-комунікативні технології значно змістили акценти у розумінні інструментів комунікації з дії на мову, особливо коли самопрезентація та маніпуляція набула вагомого значення. Тобто, ілюстрація активності та образи бажаного стали такими ж важливими, як і наявне існування у реальному просторі.

Прогрес інформаційно-комунікаційних технологій завжди здійснював неоднозначний вплив на розвиток суспільства. Згодати хоча б один з перших фінансових крахів на хвилі негативних повідомлень через телеграф, який було описано в романі Т. Драйзера «Фінансист». Надмірне захоплення прогресом інколи також може стимулювати фінансові кризи. Криза доткомі та корекція вартості компаній-виробників продукції для штучного інтелекту явне підтвердження складності впливу інформаційно-комунікаційних технологій на соціально-економічні процеси. Вже зараз на крипто-біржах уважно спостерігають за поведін-

кої крипто-китів – великих власників цифрових активів. Імовірно в майбутньому нас чекає період цифрового криптоімперіалізму. А з урахуванням того, що держави та міжнародні організації ще не навчилися контролювати ці процеси, то в умовах загострення військових конфліктів по всьому світу це скоріш небезпечно, ніж корисно.

Ровиток технічних і програмних можливостей віртуальних соціальних спільнот також чинить вплив на об'єктивно існуючі соціальні групи. О. Мамот та співавтори роблять таке припущення: «Очікується, що розвиток Web 3.0 сприятиме відродженню онлайн-спільнот та мереж співпраці, чому слугуватимуть децентралізовані соціальні платформи, токенизовані стимули й децентралізовані механізми врядування» (Момот та інші, с. 1167). Такі інформаційні спільноти в Україні стали осередками волонтерства, наукової та соціальної підтримки на війні. Проте, паралельно інформаційні технології стали інструментом для вербування зрадників. Тобто, війна по-справжньому отримала інформаційний характер.

Особливе місце у розкритті цієї теми займає аналіз програмних продуктів. Аналізуючи введення в роботу додатку Дія в Україні, В. Самодай та співавтори зауважують: «Покращення використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі взаємодії влади та суспільства вже давно перестало обмежуватися державними та місцевими веб-сайтами, була проведена значна робота з перетворення платформи «Дія» та всіх пов'язаних з нею проєктів з допоміжного онлайн-сервісу для надання державних та адміністративних послуг громадянам на ефективний інструмент взаємодії держави та громадян у більшості сфер суспільного життя» (Самодай, та інші, 2024) Подібні платформи стали важливими осередками військово-інформаційного спростиву агресору та засобом підтримки громадян. У даному випадку держава долучається до синтезу концептів «дія» та «мовлення», створюючи новий бачення суспільно-державної взаємодії.

Активний вступ української держави у цифровий простір в умовах війни, а також відсутність в ньому традиційної системи стримувань і противаг викликає у багатьох аналітиків занепокоєння щодо розгортання цифрової диктатури в країні. Аналізуючи подібні ризики, О. Золотар зауважує: «Про безпеку, що «ми рухаємося у напрямі контрольованого суспільства», попереджав ще Й. Масуда в своїй праці «Комп'ютопія». Він писав про сувору альтернативу, що стоїть

перед людством – вибором між «двома різко контрастуючими моделями майбутнього»: між «Комп'ютопією», тобто справді демократичним, правовим інформаційним суспільством, та «автоматизованою державою» (Золотар, 2017, с. 20). Розв'язання цього питання лежить у площини володіння та використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Комп'ютопією можлива тільки в умовах збереження можливості дії та мовлення для всіх учасників суспільних відносин, що доволі складно з урахування монополії державних та комерційних організацій на деякі види інформаційно-комунікаційних технологій. Розмаїття видів даних технології, а також можливість існувати по за ними є запобіжником для розвитку цифрової диктатури, незважаючи на легкість її створення в умовах війни.

Вагомим проявом цифрової диктатури є контроль інформаційних потоків у вигляді програмного та аналітичного цизування. У цифровому просторі відомі два приклади подібних обмежень на користь окремих політичних ідеологій.

З одного боку, обмеження висловлювань у західних соціальних мережах, які не відповідають ліберальному порядку денному та моделі відкритого суспільства. Як приклад, етика фейсбук та політичні гойдалки платформи твіттер (X). З іншого боку, східний проєкт «Золотий щит» як система фільтрації вмісту інтернету у Китайській народній республіці, яка спромоглась побудувати інформаційну екосистему, що відповідає комуністичній ідеології, розповсюдженій в цій країні.

Обидва варіанти є проявами цифрової державно-політичної цинзури. Різниця тільки у тому, хто є монопольним власником інформаційно-комунікаційних технологій. Якщо на Заході – це модерні транснаціональні компанії, то на Сході – це системи державного контролю обігу інформації.

Питання інформаційного контролю під час російсько-української війни стоїть особняком. Якщо на початку війни телемарафон «Єдині новини» став інструментом подання паніки та морально-психологічної мобілізації українського суспільства, то на даний час зазначений інформаційний канал поступово втрачає популярність: «Найпопулярнішим джерелом інформації про події російсько-української війни для українців є Телеграм-канали – це джерело назвали 53% респондентів. Друге та третє місця ділять міжособистісні контакти (родичі, друзі, знайомі – 42%)

та YouTube (40%). Телемарафон «Єдині новини» використовують для отримання такої інформації 37% опитаних» (Бекешина, 2024). Зробимо припущення, що використання месенджерів дає відчуття інсайту, персональності, долученості та безпеки, що психологічно важливо для людини під час війни та небезпеки.

У даному випадку просування мовлення спирається на персональний авторитет інформаційного джерела. Крім того, мовлення напряму пов'язується з дією та залученістю. Автори телеграм-каналів отримують майданчик для збору грошей на дрони, а читачі можливість зробити свій прямий внесок у спротив та перемогу.

Тобто, соціальні медіа самоорганізують та впорядковують інформаційні потоки. Як приклад, телемарафон «Єдині новини» перейняв у соціальних мереж зібрання донатів на потреби військових як певну форму комунікаційної дії та зворотнього зв'язку з аудиторією.

Висновки дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку. Протягом проведених філософських пошуків вдалось уточнити, що інформаційно-комунікаційні технології є інтеграційним та багатозарядним засобом розповсюдження соціальної взаємодії в рамках інформаційного суспільства, який тяжіє до цифровізації, модернізації та самоорганізації пов'язаних систем, де організується обіг інформації.

Інформаційно-комунікаційні технології мають телекомунікаційну, цифрову та соціальну складові, які з'явилися поступово, а зараз доповнюють одна одну на основі атракторів, що визначають вектор взаємодії. На сьогодні питання

стоїть про цифрову інклюзію та поміркованість, які постають домінуючими векторами у активній взаємодії людей у соціальному просторі, тому що війна значно обмежила та суб'єктивізувала доступ до корисної інформації. В умовах російсько-української війни мережево-цифрова складова інформаційно-комунікаційних технологій значно випередила традиційні телекомунікаційні засоби подачі інформації. Це було пов'язано зі свободою висловлювання, персональним авторитетом джерела інформації, а також можливістю зворотного впливу на розвиток подій у вигляді пожертвувань на армійські підрозділи, який захищають регіони України.

У статті досліджується роль інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі цифровізації українського суспільства під час російсько-української війни. Особливу увагу приділено впливу ІКТ на державне управління, економіку, освіту, соціальну комунікацію та інформаційну безпеку. Розкрито, як цифрові інструменти сприяли адаптації суспільства до кризових умов, а також окреслено виклики, пов'язані з військовими діями та кібератаками. Російсько-українська війна стала каталізатором трансформацій у різних сферах життя, особливо в галузі цифрових технологій. Україна продемонструвала значний прогрес у впровадженні ІКТ для підтримки економіки, освіти та державного управління, що підкреслює важливість цифровізації для виживання та розвитку в умовах війни. Перспективою досліджень у цьому напрямку може стати пошук інструментів гармонізації суспільно-державних відносин в цифровому просторі на основі свободи, демократії та плюралізму після війни.

Список використаних джерел

- Бекешина І. (2024). Джерела інформації про війну. <https://dif.org.ua/article/dzherela-informatsii-pro-viynu> (дата звернення 27.10.2024).
- Давиденко Г. (2023). Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація: монографія. Вінниця: ТВОРИ. 240 с.
- Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: підручник. Київ: Лібра, 1999. 488 с.
- Золотар О. О. Електронна демократія і цифрова диктатура. Інформація і право, 2017. (4). 16-25.
- Малєєв В. О. Безпальченко В. М. Інтернет-небезпека: ризики, аналіз залежностей, першочергові заходи. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2020. № 4 (75). С. 189–197.
- Мамон, О., Мунтян, Л., Іваненко, Р. Технологічні й соціальні виклики розвитку WEB 3.0: аналіз та прогнози. *Наука і техніка сьогодні*, 2024. 4 (32), С. 1155-1170.
- Олешко, А. А., Гороховець, Є. В. (2019). Інформаційно-комунікаційні технології та людський розвиток. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. (16), 16-19.
- Пода Т. А. Інформаційно-комунікаційні технології в контексті сучасних міжнародних відносин: соціально-філософський аналіз. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2013. (2). 59-63.
- Самодай В., Машина Ю., & Білаш С. Проблеми та перспективи розвитку інновацій в умовах діджиталізації (на прикладі додатку «Дія»). *Економіка та суспільство*. 2024. (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-5>

Храбан Т. Репрезентація емоцій українськими користувачами соціальних мереж за допомогою концепту війна. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. 75(5). 164–171. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-75-5-164-1>

Янковський О. «Цифрове гетто». Як Росія «відсікає» від України жителів в окупації. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-rosiya-blokuye-internet-telebachennya-okupatsiya/32274722.html> (дата звернення 26.10.2024).

References

Bekeshyna, I. (2024). Dzherela informatsii pro viinu. <https://dif.org.ua/article/dzherela-informatsii-pro-viynu> (data zvernennia 27.10.2024).

Davydenko, H. (2023). Tsyfrova inkluziia ta dostupnist: sotsialna didzhytalizatsiia: monohrafiia. Vinnytsia: TVORY. 240 s.

Yermolenko, A. M. (1999). *Komunikatyvna praktychna filosofii: pidruchnyk*. Kyiv: Libra, 488 p.

Zolotar, O. O. (2017). Elektronna demokratsiia i tsyfrova dyktatura. *Informatsiia i pravo*, (4), 16-25.

Malieiev, V. O. Bezpalchenko, V. M. (2020). Internet-nebezpeka: ryzyky, analiz zalezhnosti, pershocherhovi zakhody. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. № 4 (75). P. 189–197.

Mamon, O., Muntian, L., Ivanenko, R. (2024). Tekhnolohichni y sotsialni vyklyky rozvytku WEB 3.0: analiz ta prohozy. *Nauka i tekhnika sohodni*, 4 (32), S. 1155-1170.

Oleshko, A. A., Horokhovets, Ye. V. (2019). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii ta liudskyy rozvytok. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (16), 16-19.

Poda, T. A. (2013). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v konteksti suchasnykh mizhnarodnykh vidnosyn: sotsialno-filosofskyy analiz. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Filosofii. Kulturolohiia*, (2), 59-63.

Samodai, V., Mashyna, Yu., & Bilash, S. (2024). Problemy ta perspektyvy rozvytku innovatsii v umovakh didzhytalizatsii (na prykladi dodatku «Diia»). *Ekonomika ta suspilstvo*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-5>

Khraban, T. (2023). Rerezentatsiia emotsii ukrainskymy korystuvachamy sotsialnykh merezh za dopomohoiu kontseptu viina. *Visnyk Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy*, 75(5), 164–171. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-75-5-164-1>

Yankovskyy, O. (2023). «Tsyfrove hetto». Yak Rosiia «vidsiikaie» vid Ukrainy zhyteliv v okupatsii. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-rosiya-blokuye-internet-telebachennya-okupatsiya/32274722.html> (data zvernennia 26.10.2024).

OLEH, MASIUK – Doctor of Philosophical Sciences,
Assistant Professor, Professor of Department of Philosophy, Public
Administration and Social Work of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine).
E-mail: olegpm16@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3853-5863>

THE INFLUENCE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES ON THE DIGITALIZATION OF SOCIETY IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Abstract

The relevance of the research topic lies in the need to rethink the use of information and communication technologies after the beginning of the Russian-Ukrainian war as a comprehensive tool for fighting and protecting the information society in the digital age. The purpose of our article is to build a thinking model of the influence of information and communication technologies on the digitalization of society in the conditions of the Russian-Ukrainian war. Particular attention is paid to the impact of ICTs on public administration, economy, education, social communication, and information security. It is revealed how digital tools have contributed to the adaptation of society to crisis conditions, and the challenges associated with military operations and cyberattacks are outlined. Research methodology. The use of synergistic and communication approaches is due to the view of information and communication technologies as a set of interconnected systems that exchange information, bases, and meanings. At the same time, today the social component already chooses the parameters of the technical part of these technologies. The material of the article contains a description of the social challenges of Web 3.0. Separate attention focused on digital inclusion and digital public space. The article analyzes the connection and mutual influence of the communicative concepts «action» and «speech», as well as their influence on the current social life in Ukraine. A separate part of the article is devoted to the analysis of digital censorship and digital dictatorship. Their relevance and danger in the conditions of the war and after its end. Regulation of information monopolies

and support of multiple voices helps to achieve digital democracy in our country. Conclusions. Telecommunication means of information transmission are gradually losing their popularity due to the monopoly of informing the population. However, they are trying to keep the attention of the viewers due to the involvement of digital and social technologies. In the conditions of war, the network-digital component of information and communication technologies gradually comes to the fore. This is related to the personal provision of information, as well as the possibility of a negative impact on the content and the author. At the same time, the issue of harmonizing public-state relations in the digital age in our country remains open.

Keywords: information and communication technologies, digitalization of society, information, informatization, digital information space, digital society, network society, social threats/risks, information control, digital vector, digital platforms, telegram channel, broadcasting, Russian-Ukrainian war

© The Authors(s) 2024

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 01.10.2024

Accepted date 15.10.2024

Published date 01.11.2024

How to cite: Олег, Масюк. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на цифровізацію суспільства в умовах російсько-української війни. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2024. 21 (98). P. 55–62
doi <https://doi.org/10.32782/hst-2024-21-98-07>